

ТВОРЧИСТЬ УКРАЇНСЬКИХ РОМАНТИКІВ У РЕЦЕПЦІ ПЕТРА ХРОПКА

***Анотація.** У статті розглядаються публікації відомого вітчизняного вченого Петра Хропка, присвячені поезії, прозі та драматургії українських романтиків XIX століття. Звертається увага на монографії дослідника, його підручники, посібники, статті, нариси, рецензії, методичні розробки, пов'язані з літературною діяльністю романтиків, суспільним резонансом їх мистецьких і громадянських виступів у період становлення та утвердження нового українського письменства.*

***Ключові слова:** романтизм, поезія, проза, драматургія, наукова рецепція, Петро Хропко.*

Академік Петро Панасович Хропко (1928-2003) належить до когорти найвизначніших українських літературознавців новітньої доби. Він є автором численних монографій, підручників, посібників, статей, нарисів, рецензій, методичних розробок, пов'язаних із вітчизняним літературно-мистецьким процесом XIX-XX ст. Про це красномовно свідчить хоча би біобібліографічний покажчик «Академік Хропко Петро Панасович», опублікований 1999 року [1], де зафіксовано понад триста його праць. Науковець відзначався неабиякою ерудицією у царині національного й світового письменства та літературознавчої думки. Його дослідницький почерк заявлений у системності й концептуальності вивчення доробку студійованих авторів, академічній формі аналізу текстів. Маючи тонке філологічне чуття, П. Хропко демонстрував чудову здатність проникати в найглибші тайники психології митця, віртуозно залучав до свого наукового інструментарію методологічні новації, сміливо відкидав застарілі підходи, погляди, схеми. Це забезпечує його праці актуальністю, високим рівнем об'єктивності, якнайповнішим виявом індивідуальності вченого. А проте велика й розмаїта наукова спадщина П. Хропка й досі досліджується спорадично, принагідно. Давно на часі видання багатотомника праць академіка з належними коментарями.

Про наукові осяги П. Хропка писали І. Голубенко, Н. Гришаєнко, С. Кіраль, І. Луценко, Є. Олександрів, В. Пінчук, Д. Санжаревський, Й. Сушицький, Б. Тхір, О. Шпак та ін. Це здебільшого ювілейні матеріали, огляди, рецензії тощо. Так, у статті «Людина, вчений, педагог» С. Кіраль охоплює поглядом найважливіші віхи в долі П. Хропка, окреслює його здобутки в царині освіти, науки, видавничої справи [6]. Цінним матеріалом для осмислення постаті дослідника є його белетризована автобіографія «Я молодий, бо з молодими!» (Життєпис Петра Хропка, написаний ним самим)» [1, с.7-14]. За словами С. Кіраля, з цієї публікації «перед читачем постає непересічна постать вченого, талановитого педагога, світлої душі людини» [6, с.6].

Мета нашої статті – охарактеризувати праці П. Хропка, присвячені розвитку українського романтизму XIX століття, окреслити роль науковця в популяризації спадщини представників даного літературного прямуювання.

Український романтизм – це надзвичайно багате мистецьке явище в історії вітчизняного та світового письменства. На тлі 20-60-х, а почасти й 70-90-х років XIX

століття про себе голосно заявили десятки яскравих і самобутніх авторів, що відзначались романтичним світобаченням.

Творчості О. Афанасьєва-Чужбинського, П. Білецького-Носенка, О. Бодяньського, Л. Боровиковського, І. Вагилевича, Я. Головацького, Є. Гребінки, П. Гулака-Артемовського, І. Гушалевича, В. Забіли, О. Корсуна, М. Костомарова, П. Куліша, М. Макаровського, М. Маркевича, А. Метлинського, А. Могильницького, П. Морачевського, Т. Падури, М. Петренка, С. Руданського, І. Срезневського, О. Стороженка, М. Устияновича, М. Шашкевича, Т. Шевченка, О. Шпигоцького, Я. Щоголева та інших українських романтиків першої та другої половини ХІХ століття присвячували свої праці І. Айзеншток, О. Білецький, М. Возняк, П. Волинський, Б. Деркач, С. Єфремов, С. Зубков, В. Івашків, Т. Комаринець, С. Крижанівський, Є. Нахлік, Г. Нудьга, О. Охріменко, О. Петраш, П. Приходько, М. Сиваченко, П. Филипович, М. Шалата, А. Шамрай, М. Яценко тощо. Окреме місце серед цього загалу належить П. Хропкові. Протягом кількох десятків років він займався дослідженням цього літературно-мистецького феномена. І результатом таких пошукань стали численні монографії, підручники, посібники, статті, нариси, рецензії, методичні розробки вченого, передмови до видань творів письменників-романтиків.

У підручниках «Історія української літератури: література першої половини ХІХ століття» (1964) за редакцією П. Волинського [4] та «Історія української літератури: література другої половини ХІХ століття» (1966) за редакцією І. Пільгука [3] П. Хропко виступив як співавтор. Його завданням було всебічно проаналізувати творчість І. Котляревського, Марка Вовчка, О. Стороженка, Панаса Мирного. Дослідник простежує наявність різних стилєвих тенденцій у доробку цих митців. Зокрема, ведучи мову про «Народні оповідання» Марка Вовчка, П. Хропко відзначає, що в творах «Свекруха», «Максим Гримач», «Данило Гурч» авторка *«користується як реалістичними, так і романтичними засобами зображення»*, *«застосовує образні засоби романтичного характеру, взяті з скарбниці народної поетики»*, репрезентує *«виразні елементи романтичного письма, що виявляються в створенні сильних, цільних натур»* [3, с.56]. А розглядаючи її ж тексти «Кармелюк» та «Невільничка» й визначаючи їх за жанром як повісті-казки, науковець підкреслює в них *«героїчно-романтичні мотиви»* [3, с.71]. У розділі «Олекса Стороженко» наголошується, що творчість цього митця назагал *«має романтичний характер»* [3, с.179]. Його легендарно-фантастичні оповідання «Закоханий чорт», «Чортова корчма», «Сужена» стали *«певним наслідуванням романтичної манери молодого М. Гоголя»* [3, с.183]. Виконаними «у романтичному плані» вважає П. Хропко й історичні оповідання О. Стороженка «Кіндрат Бубненко-Швидкий», «Прокіп Іванович», «Дорош», «Мірошник». Це ж стосується і його драми «Гаркуша», що звеличує відомого козацького ватажка в ореолі благородного розбійника. П. Хропко доводить, що п'єса О. Стороженка є романтичною, адже в ній *«і характер конфлікту, і сюжетні ходи, і прийоми творення образів, і поетика характерні для романтичної літератури»* [3, с.185]. Згідно з настановами та штучно створеними шаблонами в літературознавстві тих часів, дослідник мусив зауважити, що *«загальне розуміння історії»* подається у цього автора *«з ідеалістичних позицій»*, *«в дусі пасивних романтиків»*, згідно *«традицій «козакофільської» романтики, що склались в українській літературі ще в першій половині ХІХ століття»* [3, с.183]. У розділі «Панас Мирний» П. Хропко констатує наявність і романтичних елементів у доробку великого українського реаліста. Зокрема, це простежується у співставленні різних редакцій п'єси письменника «Лимерівна». Якщо перший варіант твору було виконано *«в плані історико-романтичної драми»*, то в останній, третій редакції *«на зміну пасивно-романтичному підходові до зображення життєвих явищ розвивається реалістична тенденція з усією соціальною гостротою драматичного конфлікту»* [3, с.373]. Слід відзначити, що в пізніших своїх публікаціях П. Хропко одним із перших серед вітчизняних науковців відкинув як анахронізм

заідеологізовані стандартні контрастні схеми типу активний і пасивний, або ж революційний і реакційний романтизм.

У монографії «Українська драматургія першої половини ХІХ ст.» (1972) [22] П. Хропко простежив основні стильові тенденції у вітчизняному сценічному мистецтві даної доби (риси реалізму, сентименталізму, романтизму), його глибоку закоріненість у фольклорну стихію. Дослідник звернув увагу як на визначні п'єси періоду становлення нової української драматургії та їх авторів (І. Котляревський, Г. Квітка-Основ'яненко, М. Костомаров, Т. Шевченко), так і ті явища та постаті, що *«залишилися на периферії письменства»* (В. Гоголь, П. Котляров, Я. Кухаренко, К. Тополя, С. Писаревський тощо). Романтичні елементи (здебільшого впереміш із реалістичними) виявлені П. Хропком у творах «Чари» К. Тополі, «Повернення запорожців з Трапезунда» К.-А. Гейнча, «Назар Стодоля» Т. Шевченка, «Сава Чалий» і «Переяславська ніч» М. Костомарова.

У посібнику для вчителів «Становлення нової української літератури» (1988) П. Хропко на тлі характерних явищ доби розглядає зародження й розвиток у вітчизняному письменстві романтичних тенденцій. Історичні рамки цього процесу чітко окреслені: від кінця 20-х до початку 70-х років ХІХ ст. [19, с.186]. У творчості М. Макаровського він вбачає ще *«сентиментально-романтичні віяння»* [19, с.78], або ж домінування бурлеску й *«натуралістичних штрихів, що зовсім не пасують романтичному стилю твору»* [19, с.79] (йдеться про поему «Гарасько, або Талан і в неволі»). У подібному плані відгукується П. Хропко й про доробок С. Писаревського: *«...Його творчість викликає інтерес паралельним розвитком полярних естетичних тенденцій»* [19, с.110], зокрема, поезії «Моя доля», «За Німань іду», «Пісня» («Де б то допитаться правди...»), на думку дослідника, *«можна віднести до романтичних, хоч, правда і в них ще трапляються чужорідні натуралістичні образи, нав'язані традиціями бурлеску»* [19, с.110]. «Романтичні віяння» відзначено й на матеріалі балад П. Гулака-Артемовського («Твардовський», «Рибалка»). «Твори суто романтичні» П. Хропко знаходить у творчості Л. Боровиковського («Маруся», «Ледащо», «Бандурист», «Козак» та ін.). Його ж, а також О. Афанасьєва-Чужбинського, О. Бодяньського, Є. Гребінку, М. Костомарова, М. Маркевича, І. Срезневського дослідник зараховує до представників фольклорної романтичної течії [19, с.187]. Окрему увагу в посібнику приділено західноукраїнським романтикам М. Шашкевичу, І. Вагилевичеві, Я. Головацькому, особливо ж першому з них. Серед яскравих зразків *«романтичного спрямування»* в Шашкевичему доробку розглянуто поезії «Згадка», «Погоня», «О Наливайку», «Хмельницького обступленіє Львова», «Болеслав Кривоустий під Галичем, 1139», оповідання опришківської тематики «Олена». Віддаючи данину шани М. Венгеру, який ще в 1832 році видрукував у Миколаєві українською мовою повість «Микола Коваль», П. Хропко назвав *«першовідкривачем»* у царині нової вітчизняної прози все ж Г. Квітку-Основ'яненка. Поряд із знаменитими зразками сентименталізму й бурлеску в творчості цього автора, дослідник називає й тексти з рисами романтичної поетики (повість «Ганнуся», оповідання «Перекотиполе», нарис «Предання о Гаркуше»). Серед перших зразків української романтичної драми П. Хропко виділяє «Чари» К. Тополі.

Прихід доби незалежності України справив неабиякий вплив на подальший розвиток вітчизняного літературознавства. Уже з початку 1990-х років з'являється багато монографій, оглядів, підручників, посібників, статей, нарисів, есеїв, рецензій, методичних розробок, у яких спростовувались чи й заперечувались усілякі міфи радянської доби, а мистецький процес класичного періоду звільнявся від багатьох фальсифікацій. Свою помітну частку в отаке своєрідне оздоровлення українського літературознавчого організму вніс і П. Хропко. Підручник за його редакцією «Історія української літератури: перші десятиріччя ХІХ століття» (1992) [5] став одним із зразків нових підходів до поцінування культурної спадщини минулого. Переважна більшість матеріалів у цьому

виданні належала П. Хропку — від вступних зауваг та оглядових тем «Становлення нової української літератури в контексті національного відродження народу», «Художній світ українського романтизму», «Культурно-літературне відродження в Західній Україні», «Українське письменство передшевченківської доби в системі європейських літератур» тощо до персоналій («Іван Котляревський», «Маркіян Шашкевич», «Іван Вагилевич», «Яків Головацький», «Інші поети романтичної школи»). Дослідник стверджує: «...Літературознавці сьогодні категорично відмовилися від тривалий час побутуючої в нас концепції «реалізм – антиреалізм», яка розглядала всі нереалістичні художні явища як антиреалістичні, а отже, такі, що, мовляв, не основані на життєвій правді, далекі від правдивого зображення дійсності» [5, с.329]. Саме з таких позицій П. Хропко оцінює й здобутки українського романтизму, відкидаючи застарілі й невиправдані схеми, алогічні ярлики. Він наголошує: «Ненауковою, антиісторичною виявилася й концепція протиставлення вигаданих прогресивної, революційної і консервативної, навіть реакційної тематично-стильових течій, які нібито існували у романтизмі, між якими точилася гостра боротьба. Відповідно до цієї концепції письменники входили до протилежних груп, хоч часто було помітним, що в того чи іншого автора є твори з різним ідейним спрямуванням» [5, с.330-331]. Тож замість надуманих, замовлених із ідеологічних міркувань літературознавчих кліше П. Хропко, як і М. Яценко чи інші науковці порубіжжя 1980-х та 1990-х років, пропонує виділяти в українському романтизмі чотири течії: фольклорно-побутову, фольклорно-історичну, громадянську і психологічно-особистісну [5, с.337]. Історичні рамки цього художнього явища, порівняно з попередніми працями, дослідник значно розширює: від 20-х до початку 80-х років XIX ст. [5, с.498].

З метою пропаганди визначних здобутків вітчизняних романтиків та прилучення до них юного покоління П. Хропко упорядкував і видав у серії «Шкільна бібліотека» збірник «І прадіди в струнах бандури живуть: українська романтична поезія першої половини XIX ст.» (1991) [2], розрахований на учнів середніх та старших класів. Він же виступив автором передмови до книжки та коротких біографічних довідок про О. Афанасьєва-Чужбинського, Л. Боровиковського, І. Вагилевича, Я. Головацького, В. Забілу, О. Корсуна, М. Костомарова, А. Метлинського, М. Петренка, М. Шашкевича. У своїй статті «Нетлінні барви української романтичної поезії» П. Хропко підкреслив неабиякі заслуги цих співців та їх однодумців: «Письменники-романтики зуміли спрямувати літературний процес у річище глибоко національного, самобутнього мистецтва. Можемо з впевненістю сказати: саме на благодатному ґрунті романтизму нова українська література піднеслася на якісно вищий рівень» [15, с.5]. Дослідник із прикрістю відзначив, що протягом 30-х, 40-х, 50-х років XX століття «романтичну поезію рідко видавали, майже не досліджували, штучно відсунули на периферію письменства» [15, с.16]. І тільки пізніше в даній царині «намітилися позитивні зрушення», зокрема було видано збірники «Письменники Західної України 30-50-х років XIX ст.» (1965) [8], «Українські поети-романтики 20-40-х років XIX ст.» (1968) [27], «Українські поети-романтики: поетичні твори» (1987) [28].

П. Хропко був автором підручників і посібників з української літератури для учнів загальноосвітніх шкіл. У цих виданнях він теж пропагував здобутки вітчизняних романтиків XIX ст. Так, у підручнику для 10 класу середніх шкіл, ліцеїв, гімназій та коледжів «Українська література» (2001) П. Хропко не без захоплення репрезентував доробок «запізнілого романтика» Я. Щоголева. Він підкреслював, що ліричний герой співця знаходить відраду «у світі минулої звитяги козацтва, в героїці запорозької старовини», і констатував: «Образи козацького поля, «славою багатого», запорожців, що ревно оберігали «батьків завіт», характеризують романтичні вірші поета на патріотичну тему» [23, с.12].

Своєрідною варіацією видання «Становлення нової української літератури», широко відомого ще з радянських часів, став навчальний посібник для старшокласників, студентів та вчителів «Українська література перших десятиріч XIX століття в історично-культурному контексті» (2001) [24], де відчутні переакцентування, викликані добою незалежності. Промовистими є вже самі заголовки розділів «Ліквідація української автономії», «Під тягарем колоніального гніту», «Зростання національної свідомості», «Перші вияви українського національного руху» тощо. Дослідник оцінює літературно-мистецькі явища в широкому історично-культурному контексті, висвітлюючи їх націєтворчу роль. Наголошуючи на синкретизмі художньо-стильових течій у вітчизняному письменстві перших десятиліть XIX ст., П. Хропко констатує наявність *«поєднання реалістичних, сентиментальних і преромантичних підходів до моделювання дійсності»* у творах П. Білецького-Носенка, П. Гулака-Артемовського, Г. Квітки-Основ'яненка, І. Котляревського, П. Котлярова, Я. Кухаренка, С. Писаревського, К. Тополі тощо. Підкреслено жанрове розмаїття преромантичних і романтичних текстів українських авторів: пісні, романси, медитації, балади, поеми, казки, оповідання, повісті, романи та ін.

Особливу увагу П. Хропко приділяв популяризації творів маловідомих романтиків. Таким стало упорядковане ним видання текстів П. Морачевського (літературний псевдонім Филімон Галузенко) [7]. Однотомник відкривається спільною передмовою П. Хропка та Ф. Кейди *«Він теж сказав своє слово»*, що вже своєю назвою підкреслює скромність заслуг письменника, а водночас його право на власну «нішу» в літературному процесі доби. Віддавши належне популяризаторам П. Морачевського О. Кониському, В. Науменку, Б. Шевеліву, автори статті детально окреслили життєвий і творчий шлях митця, чітко визначили його місце *«в плінні українського літературного життя середини XIX століття»*, особливу увагу звернувши на романтичну поему «Чумаки, або Україна з 1768 року» (інша назва «Чумаки, або Смутні часи України»), що пов'язана з дискусійними моментами в оцінках діяльності її автора. У передмові аргументується, чому початки україномовної творчості П. Морачевського слід відносити не до 50-х (твердження В. Науменка), а до 40-х років XIX століття (думка Б. Шевеліва). Зокрема наводиться авторське уточнення в рукописі поеми, що зберігалася в чернігівському музеї В. Тарновського: *«Поема в шести піснях, співана свідком тих часів столітнім чумаком Іваном Чуприною на нічлігах чумацьких в 1848 року»*.

Твір П. Морачевського, як і поема-епопея П. Куліша «Україна», над якою він працював на початку 40-х років XIX століття, охоплює ціле століття вітчизняної історії. У «Чумаках...» ідеться про події з кінця 1500-х років і до першої половини XIX ст., але основну увагу приділено Коліївщині (1768). У жанровому відношенні твір репрезентується П. Хропком та Ф. Кейдою як епопея [12, с.8]. Тим самим вони полемізують із тими дослідниками, що вважають недоречним шукання відповідників цієї жанрової форми у вітчизняній літературі XIX століття через відсутність на той час української державності. Так, С. Пінчук переконаний, що навіть *«у другій половині XIX ст., коли українська література формувалася як цілісна система з усіма належними їй атрибутами, не було відповідної атмосфери для написання творів епопейного рівня. Україна була пригноблена, і її політичне життя, здавалося, було вичерпане. Головна увага митців зосереджувалася на вкрай зубожілому становищі значних прошарків суспільства, зокрема великої маси селян, вона була спрямована на розкриття соціальних виразок, виявляється і в спробах їх вирішення в рамках двох імперій, які здавалися непорушними»* [9, с.5-6]. Характеризуючи «Чумаки...» П. Морачевського, П. Хропко та Ф. Кейда наголошують, що *«поет створив романтичний образ рідного краю вже у вступі твору, і зрештою цей образ наповнюватиметься глибоким змістом у всіх шести «піснях» епопеї. Не випадково автор вдається до неоднозначного образу чумаків, через який ідентифікується складна доля України на шляхах історії впродовж кількох століть»*.

Саме образ чумаків як відкривачів нових земель, як людей гордих і вільних, символізує невмирущість українського руху до свободи і незалежності» [12, с.8].

Низку своїх розвідок П. Хропко присвятив відомому письменникові-основ'янину О. Стороженку. Ця постать здавна цікавила дослідника. Тож результатом тривалих пошукань стали наукові та методичні публікації «Творчість Олекси Стороженка в контексті української прози і літературно-критичної думки» (1988), «Олекса Стороженко і його літературна спадщина» (1989), «Роду козацького» (1989), «Яскравий представник романтичної прози: ознайомлення з творчістю О. Стороженка у 9 кл.» (1995). П. Хропко упорядкував однотомник письменника з відповідними примітками, включивши до нього майже всі тексти митця [10]. *«Романтизм Стороженка, – відзначав дослідник, – характер його історизму відповідав програмним настановам журналу «Основа», де побачила світ більшість оповідань прозаїка» [20, с.21].*

У доробку П. Хропка є чимало статей, що були подані в енциклопедичних виданнях. Це, наприклад, персоналія «Афанасьєв-Чужбинський Олександр» в УРЕ [11], або ж матеріал «Корсун Олександр Олексійович» та зразки літературознавчої Шевченкіани («На вічну пам'ять Котляревському», «Тополя», «Утоплена»), що були опубліковані в Кобзаревій енциклопедії радянських часів – «Шевченківському словнику» (1976-1977). Це лаконічні й точні характеристики відповідних постатей і художніх явищ із царини класичного романтизму. Так, аналізуючи згаданий віршований поемник на честь автора безсмертної «Енеїди», дослідник підкреслює, що в ньому Т. Шевченко *«наголошує на романтичних мотивах і образах у бурлескно-трагедійній поемі» [13, с.18]. Цій присвяті, на думку П. Хропка, «притаманні риси романтичного письма: тропи і фігуральні засоби мають переважно фольклорний характер» [13, с.18]. Про «художнє новаторство Шевченка-романтика», про майстерність звукової організації його текстів дослідник веде мову в статтях, присвячених баладам «Тополя» та «Утоплена» [21; 25].*

Відрадно, що справа, якій присвятив науковець цілі десятиліття, продовжується й до сьогодні. Назвемо хоча б однотомник «Поезія українського романтизму» (2008, упорядником і автором передмови є О. Борзенко), або ж кандидатську дисертацію Л. Гулевич «Микола Устиянович і його творчість у контексті літератури українського романтизму» (2008) тощо.

Праці П. Хропка протягом цілих десятиріч розширювали уявлення про творчі долі українських письменників-романтиків, неухильно пропагували їх художні здобутки. Ці студії чітко визначали місце співців у культурно-історичному контексті доби, накреслювали подальші перспективи в осягненні даного мистецького феномена. Ця та інші царини наукової діяльності вченого мають стати об'єктом глибоких комплексних досліджень. Результати таких пошукань могли б у майбутньому ввійти до окремих томів давно вже назрілого повного видання праць академіка П. Хропка.

Список використаної літератури

1. Академік Хропко Петро Панасович: біобібліографічний покажчик. – К.: Знання, 1999. – 65 с.
2. І прадіди в струнах бандури живуть: українська романтична поезія першої половини ХІХ ст.: збірник / для серед. та старш.шк. віку / упоряд., передм. та біографічні довідки Петра Хропка. – К., 1991. – 240 с.

3. Історія української літератури: література другої половини ХІХ століття: підручник / відп. ред. І. І. Пільгук. – К.: Рад. школа, 1966. – 764 с.
4. Історія української літератури: література першої половини ХІХ століття: підручник / відп. ред. П. К. Волинський. – К.: Рад. школа, 1964. – 575 с.
5. Історія української літератури: перші десятиріччя ХІХ століття: підручник / за ред. П. Хропка. – К.: Либідь, 1992. – 512 с.
6. Кіраль С. Людина, вчений, педагог / Сидір Кіраль // Сучасний погляд на літературу: збірник наук. праць. – Вип.9: пам'яті академіка Петра Хропка. – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. – С.4-6.
7. Морачевський П. Твори / Пилип Морачевський. – К.: Логос, 2001. – 338 с.
8. Письменники Західної України 30-50-х років ХІХ ст. / упоряд., підготовка текстів, біографічні довідки і приміт. І. І. Пільгука, М. Г. Чернописького; вступ. ст. І. І. Пільгука. – К.: Дніпро, 1965. – 652 с.
9. Пінчук С. Жанрові особливості Самчукових романних трилогій / Степан Пінчук // Волинські дороги Уласа Самчука: збірник. – Рівне: Азалія, 1993. – С.4-18.
10. Стороженко О. Марко Проклятий: повість; оповідання / упоряд., передм. та приміт. П. Хропка / Олекса Стороженко. – К.: Дніпро, 1989. – 623 с.
11. Хропка П. П. Афанасьєв-Чужбинський Олександр / Петро Хропка // УРЕ. – 2-е вид. – К., 1977. – Т.1. – С.298.
12. Хропка П. П. Він теж сказав своє слово / Петро Хропка, Федір Кейда // Морачевський П. Твори. – К.: Логос, 2001. – С.3-18.
13. Хропка П. П. Корсун Олександр Олексійович / Петро Хропка // Шевченківський словник: у 2 т. – К.: Гол. ред. УРЕ, 1976. – Т. 1. – С.318.
14. Хропка П. П. «На вічну пам'ять Котляревському» / Петро Хропка // Шевченківський словник: у 2 т. – К.: Гол. ред. УРЕ, 1977.- Т. 2. – С.18-19.
15. Хропка П. П. Нетлінні барви української романтичної поезії / Петро Хропка // І прадіди в струнах бандури живуть: українська романтична поезія першої половини ХІХ ст.: збірник / для серед. та старш. шк. віку / упоряд., передм. та біографічні довідки Петра Хропка. – К., 1991. – С.5-16.
16. Хропка П. П. Один з перших українських письменників: Петро Гулак-Артемівський / Петро Хропка // Наша культура. – Варшава, 1965. – № 10. – С. 6-7.
17. Хропка П. П. Олекса Стороженко і його літературна спадщина / Петро Хропка // Стороженко О. Марко Проклятий: повість; оповідання. – К.: Дніпро, 1989. – С.5-20.
18. Хропка П. П. Роду козацького / Петро Хропка // Друг читача. – 1989. – 19 січня.
19. Хропка П. П. Становлення нової української літератури: посібник для вчителів / Петро Хропка. – К., 1988. – 192 с.
20. Хропка П. П. Творчість Олекси Стороженка в контексті української прози і літературно-критичної думки / Петро Хропка // Рад. літературознавство. – 1988. – № 9. – С.15-23.

21. Хропко П. П. «Тополя» / Петро Хропко // Шевченківський словник: у 2 т. – К.: Гол. ред. УРЕ, 1977. – Т. 2. – С.296.
22. Хропко П. П. Українська драматургія першої половини ХІХ ст. / Петро Хропко. – К.: Вид-во Київ. ун-ту, 1972. – 131 с.
23. Хропко П. П. Українська література: підручник для 10 класу середніх шкіл, ліцеїв, гімназій та коледжів / Петро Хропко. – 4-е вид., перероб. і доп. – К.: Освіта, 2001. – 528 с.
24. Хропко П. П. Українська література перших десятиріч ХІХ століття в історично-культурному контексті: навчальний посібник для старшокласників, студентів та вчителів / Петро Хропко. – К.: Ковчег, 2001. – 63 с.
25. Хропко П. П. «Утоплена» / Петро Хропко // Шевченківський словник: у 2 т. – К.: Гол. ред. УРЕ, 1977. – Т.2. – С.296.
26. Хропко П. П. Яскравий представник романтичної прози: ознайомлення з творчістю О. Стороженка у 9 кл. / Петро Хропко // Дивослово. – 1995. – № 8. – С.28-32.
27. Українські поети-романтики 20-40-х років ХІХ ст. / упоряд., підготовка текстів, біографічні довідки і приміт. Б. А. Деркача, С. А. Крижанівського; вступ. ст. І. Я. Айзенштока. – К.: Дніпро, 1968. – 635 с.
28. Українські поети-романтики: поетичні твори / упоряд. і приміт. М. Л. Гончарука; вступ. ст. М. Т. Яценка; ред. тому М. Т. Яценко. – К.: Наукова думка, 1987. – 592 с.

Abstract

Nemchenko I. V.

P. KHROPKO'S RECEPTION OF THE UKRAINIAN ROMANTICS CREATIVE WORKS

Introduction. *The academician Petro Khropko (1928-2003) belongs to the well-known scientists-philologists of the second half of the 20-th century in Ukraine and all over the world. He is the participant of that generation of the prominent specialists in literature of the latest period who had courage refuse from the old views and schemes. The literary critic P. Khropko has more than three hundred of the scholarly works. He is the author of the investigations, school-books, manuals, articles, essays, reviews, methodical works about the native literary and artistic process of the 19-th century. His scholarly works about the development of the Ukrainian romanticism demonstrate P. Khropko's high-level erudition with respect to national and universal authorship and literary mindset. But the great and versatile scientific heritage of this philologist is not investigated enough.*

Purpose. *The object of our article is characteristic of P. Khropko's scholarly works about the development of the Ukrainian romanticism during the 19-th century and determination of the scientist's role in popularization of the new information about the participants of this literary trend. It is noted, that interest in art heritage of there writers was constant during all scientific activity of the scientist.*

Methods. *In the article we relied on the cultural and historical method of a research of literary and critical phenomena, on the principles of objectivity and systematicity.*

Results. *In the article P. Khropko's scholarly works about the development of the Ukrainian romanticism during the 19-th century are analysed. It was found out the role of the researcher in popularization of works of Petro Hulak-Artemovskiy, Pylyp Morachevskiy, Olexa Storozhenko, Kyrylo Topolya, Yakiv Shchogoliv and other Ukrainian romantics.*

Originality. *The article considers the peculiarities of P. Khropko's vision of the Ukrainian romanticism during the 19-th century. The writer's style of P. Khropko as a researcher was characterized in the publication.*

Conclusion. *The literary critic P. Khropko belongs to the well-known scientists-philologists of the latest period. It is desirable to collect and publish P. Khropko's scholarly works with necessary comments.*

Key words: romanticism, poetry, prose, drama, scientific reception, Petro Khropko.

Немченко І. В. Творчість українських романтиків у рецепції Петра Хропка / Іван Немченко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова: серія 8: філологічні науки (мовознавство і літературознавство): зб.наук.статей / відп.ред. В. Ф. Погребенник.- К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019.- Вип.11.- С.82-88.